

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Pénteken September' 27-dik napján, 1816-dik esztendőben.

A f r i k a.

A' *Párisi Mönitör* így adta-ki Sept. 13-dikán a' Lord *Exmouth* expeditziója szerénstés kimenet. lének leírását: — “

„Az Algiriából Aug. 31-dikén indult tudósítások szerint Lord *Exmouth* délutáni 1 órakor jelent-meg Algiria előtt 32 kisebb nagyobb hajókkal, a' mellyek között 6 Hollandus Fregátok is voltak. Minekutána az ő alkudozásbéli próbatételei füstbe mentek volna, hajóit a' kikötőhely' szája előtt az ellenség' sántzaitól fél ágyülvés távolsagra, vasmatskákhoz kötöztette jó keményen. Maga az Admiralis éppen a' kikötőhely' szája mellett vettette-ki hajójának vasmatskáit, oly közel a' parthoz, hogy hajójának keresztben álló vitorlafái a' házakat érték, ágyugolyóbisai pedig a' belső kikötőhely battriáit oly módon döngették oldalfél, hogy a' párkány sántzok (*Bruftwehren*) őket nem oltalmazhatván, rakásonként omlottak le a' földre. Az Anglus ágyuk' tüze hat oráig tartott és az ellenség' dühöségét már legnagyobb mértékben felingerlette vala, a' midőn két Anglus tisztek engedelmet kértek arra, hogy egy tsajkába belé ülvén, arra az ellenséges Fregátra réá ronthassanak, melly a' kikötőhelynek éppen a' száját bezárva tartotta, és azt, egy dorab bűdösköbe mártott vászon által meggyujtsák. Az ő próbatételjek legjobb kimenetellel koronáztatott-meg. Egy jó erős napnyúgori szél nem soká az egész ellenséges hajós seregre elharapoztatta a' lángot a' meggyujtatott Fregától. Öt fregátjai,

négy korvetjei, és harmintz ágyustsajkáik égtek el az ellenségnek. A' város nem szenvedett éppen oly sokat, de tsakugyan ennek is meglehető kárt tettek a' bombik. Egy lánghaborulva lévő ellenséges Fregát az Anglus Admirálsi hajó felé hajtatván a' szél által, ez a' miatt vasmatskaköteleit elvagdálni kénytelenítettett 's egy darabig a' verekedésben nem részesülhetett. Ezen Admirálsi hajónak vesztését 200 emberre teszik. Lord *Exmouth* sebet kapott és egy Fregát-kapitány megöletett. A' Dey a' verekedés alatt szüntelenül a' maga tsatázó emberei között futkosott ideamoda, és buzditotta őket. Augustus' 28-dikán a' belső kikötőhelyenkívül lévő nagy öbölben állott az Anglus hajós sereg, a' hova nem szolgálnak-el a' parton lévő battriák. Augustus 29-dikén fegyvernyúgvás köttetett azon feltételekkel megégygyezőleg, mellyeket Lord *Exmouth* mindjárt a' maga megérkezésekor jóvallott vala. A' főbb feltételek így állitattak-meg: — “

„1.) Az Algiriai Országlószék réá' áll arra, hogy az Európaiak' *Algiriában* való rabszolgaságának eltöröltetését megismerje, 's ezen principiumnak következése szerint minden *Európából* való rabszolgákat haladék nélkül szabadon botsásson. — 2.) A' *Bonában* és *Oránban* elkövetett igazságtalanságokért ki adja az *Algiriai* Országlószék Angliának azokat a' 370,000 Piastereket, mellyeket a' *Nápolyiak* Algiriának fizettek. — 3.) Azon ajándékok, mellyeket a' Konzulok szoktak adni, eltöröltetnek:

mindazonáltal, minthogy ez, a' napkeleti Státusoknál szokásban van, tehát ez a' szokás tovább is fennmaradhat, de csak mint személyes ajándék, és csak a' megérkező Konzuloknak nevekben, 's az is úgy, hogy az 500 font Sterlinget egyszer is felyűl ne haladja — 4) A' Belgiumi Királyság, azért hogy a' Hollandus hajós sereg ezen expedi-tióban részesült, azokkal a' különös ju-sokkal (privilegiumokkal) fog élni, a' mel-lyekkel Anglia — 5.) Egy, formaszereént való új Kötés fog Anglia és az Algiriai Ország-lószerk között felállittatni, melyben a' Bel-ga Királyságnak is részesülni kell. —

„A' vesztés, égygyik-égygyik részről ezer-ezer emberre tétetik. Az *Anglus* ha-jók nagyon megrongáltattak.

„Egyéberánt az is meghatározottatott to-vábbá, hogy az Algiriai országlószerk megtartsa azt a' jussát, hogy az Európai külömkülömb Hatalmasságokkal hadatroz-hasson, mindazonáltal úgy, hogy ezen Ha-talmasságoknak azon alattvalóikkal, a' kik ő hozzá fogságra esni találnak, ne úgy bán-jon mint rabszolgákkal, hanem csak mint hadi foglyokkal.“

Az itt eléadott tudósítást a' *Monitörön* kívül a' több Párisi újságok is mind ki-adták. Nemelyek közzülök egy 's más jegy-zéseket is vetettek utánna, a' magok gon-dolkodássoknak minémüségével megégygyé-zőleg. A' *Constütziónel* ezt a' megjegyzést tette hozzá: — „Nem tudjuk, hogy mitso-da kezességet kívánt a' győzedelmes a' meg-győzöttetettől *Algiria'* hajós seregének semmivétetődése ugyan megfosztotta őtet attól az eszköztől, hogy a' tengeri ragado-zást néhány esztendők alatt ismét elkezd-hesse; de idővel kipótolhatja most vallott kárának legalább egy részét, és ismét hozzá foghat a' ragadozáshoz. Ha semmi kezest nem állit, mi fogja őtet meggátolni, hogy két vagy három esztendő múlva meg ne tör-je mostani ígéreteit? Tsak akkor fog bátor-jenni a' Középtenger ezektől a' barbarus nemzetektől, mikor ezek a' tolvaj fész-

kek semmivé tétetnek, vagy pedig az *Algi-riai* tornyokon *Európai* nemzeteknek zasz-lóik lobognak.“

Átaljában azt jegyzik-meg némellyek a' Frantzia levelekről, hogy ők nem ditsérhe-tő hangon szollanak Lord *Exmouthnak* ezen expeditziójáról, 's hogy leginkább szégyenl-hetné magát ezért köztök, a' *Gazette - de - France*. Ez egy levelet adott - ki, a' melly, mint ő mondja, September 7-dikén indúlt volna *Marsiliából*, 's ily kifejezések fordúl-nak benne elő: — „Itt úgy beszélltek ma reggel, hogy az *Algiriai Dey* eltűnt volna, a' nélkül, hogy tudni lehetne hova lett, elesett-é, vagy pedig hátra vonta magát a' tartomány' belső részeire? Az *Algiriai* nép még most is ellenséges czélzásokkal lenni mutatja magát. Félő, hogy a' keresztény rabszolgáknak kiadattatása nagy akadályok-ra tálálhat, abban az esetben, ha az *Ang-lus* Admirális mindenféle megkivántató ke-zességekről nem gondoskodott. Megeshet-ne, hogy a' Deynek elfutása, vagy az ő halála, csak hadi mesterség volna. *Többet-hatarozó resultatumát várták ennek a' híres expeditziónak*. Egyéberánt mi, nyúghatat-lansággal várjuk erről a' környűlállásosabb tudósításokat, 's a' többi.

Ők úgy tudják, így irtak Sept. 10-dik napján némely *Londoni* levelek, hogy *Sa-vary* és *Lallemand* Frantzia Ex-Generálisok *Algiriában* volnának.

A' *Turini* újságban is ki-jött a' Lord *Exmouth* hajós seregétől egy tisztnek levele, melyben ezek a' megjegyzésreméltőbb kör-nyűlállások fordúlnak elő: — A' Lord *Ex-mouth'* hájója 300 lánymnyi távolságra állott az *Algiriai* sántzoktól, és 3000 lö-vést tett azokra; ő is sebet kapott az ábrá-zatján, de csak gyengét. Az *Anglusok'* vesztése 146 elesett, és 700 megsebesedett emberekre telt. A' *Dey'* armádája 60,000 *Arabsokból* és 18,000 *Jantsárokból* állott. *Algiria* városának déli része észsze ron-tattott. A' rabszolgák' száma, kiket a' Feje-delem az *Anglusok'* hajóira már valóság

kiküldött, 1050-re telik. Azt a' kárt, melyet az Ánglus Konzúl' feleségének tettek volt az Algiriaiak, most 3000 piásterrel kénytelenítették vissza fordítani.

Ánglus hajós kapitány *Brisbane*, kinek az Algiriai Deyvel való rövid beszélgetését a' közelébb költ M. Kurirban megirtuk, Sept. 12-dikén *Párison* útozván által nagy sebességgel *London* felé, szóval ezeket beszéllette az Algiriai dolgokról: — Lord *Exmouth* az ábrázatján kapott seben kívül, egy terhes *contúsiót* is kapott a' tzombjain. *Milne* nevű Admirális hasonlóképpen megsebesedett. Igen terhes sebet kapott a' *Superb* nevű lineahajónak kapitánya is. Egyedül az Algiriai hajóknak meggyulása szerzette a' capitulációt. A' városnak ágyuztatása nem is vétethetett egész munkáka, azért, hogy a' tsatazaskor még nem érkeztek volt meg a' congrév-rakéták. Nem igaz, hogy a' feltételek között az Algiriai sántzoknak elrontatása is ott volna. Az Algiriaiak leirhatatlan méreggel és dühösséggel tsatáztak. A' Dey a' tsatazás alatt egy fedeletlen tsajkán hordoztatta magát egygyik partrol a' másra a' bättériákhoz az ágyuzóknak buzditására, a' melly tselekedet oly nagy elraggattatást gerjesztett a' katonákban, hogy a' hol látták mindenütt nagy kiáltozással tsokolgatták a' rubája' széleit. Gondolják, hogy az Ánglus hajós sereg a' tsata után vissza evezett Gibráltárhoz a' hajóknak megfoldoztatása végett."

A' *Gazette de France* ellenben azt erősíti, hogy Lord *Exmouth*, az *Algierrel* között egygyezésnek betölttetése felől való bizonyossáttétődése után azonnal *Tunisnak* vette útját, a' honnét követet küldött-kieleibe az Országlószék.

A' Lord *Exmouth*' expeditziójának ki meneteléről, a' feljebb felhordott megjegyzéseken kívül még az itt következőt is egy Párisi újabb levélben találjuk: — " *Algiria* városában, úgy mond, 80,000 emberek laknak. A' város' egy fél czirkalom formájú öböl megett, amphitheatrom formára emel-

kedik-fel. Az öböl nem bátorságos. Ennek északi végénél, egy fél hóld forma keskeny föld nyúlik-bé a' tengerre; ezt gránitbol faragott hármás bättériák fedik; a' bättériák' töviből számos tengeri sántzok nyulnak széllyel. Ez a' tengerre bényúló egész erősség az, a' mit *Molónak* neveznek. Az öböl' partjának egyéb pontjait is köröskörül mindenütt bättériák fedik. A' városnak kemény falai és bászái vagynak, 's magas hegyek által oltalmaztatik. Egyilyen jó fekvésű 's egyéb tekintetben is jó állapotban lévő várost, bajos meggyözni. Ha semmi olyan előrevaló vigyázásbéli eszközökkel nem élt a' győzedelmes, mellyek által a' Dey a' maga ígéreteinek telyesítésere kényszeríttethetik, úgy vagy ő maga vagy az utána következő uralkodó, a' legelső alkalmatossággal meg fogják szegni ezen ígéreteket. Nem leszen a' *Középtengeren* ezen tengeri tolvajok miatt soha semmi bátorság addig, a' míg ezeknek vagy az ő városaik semmivé nem tétetnek, vagy keresztény Hatalmasságok által el nem foglaltatnak, avvagy végezetre, ha az ő eddig fennállott, idegen (Török) Jantsárokból álló Országlószékeik meg nem buktattatnak, és honnyi, Maurus, Országlószékek nem állítatnak-fel helyekbe."

A' feljebb találtatónakivül azután még egy más és újabb Marsiliai levélre is találtunk, a' melly hasonlóképpen Sept. 7-dikén iratott és ilyen megjegyzések találtatnak benne ugyan ezen tárgyról: — " A' Dey' Ministere' *Alfarcb Esseby*' gondatlanságának tulajdonittathatik *Algiria*' kikötőhelyének elveszése, azért, hogy ágyuztatott azokról a' bättériákról, mellyeknek azt védelmezni kellett volna. Így történt az, hogy az Ánglus hajók hátulról (feljebb úgy iratott, hogy *oldalfélt*) tüzelhettek az Algiriai bättériákra. Az Algiriaiak, mint valóságos *Muselmánok*, úgy tsatáztak hat oráig; minden nyúgvás és ételital nélkül. A' Dey úgy viselte magát, hogy akár mitsoda katoná sem bátrabban. Hiszik, hogy ha Lord

Exmouth még két óráig folytatta volna az ágyuzást, egész *Algiria* egy kőhalomná vált volna, és ő az Anglus zászlót felszurhatta volna. A' próbatétel fényesen 's az Anglus fegyvernek igen dicsősségesen ütött-ki: hanem az a' rossz van benne, hogy egy Anglus Admirális formázerént megismerte nemzetének nevében ezen kötés által azt, hogy az a' Státus, mellyelmi eddig csak mint egy *Török Vasallussal* úgy bántunk, egy valóságos *Hatalmasság* legyen. Nagy Britannia' költségének visszatérítésére, a' mellyet ő erre az expedízióra tett, és a' melly egy millio font Sterlingbe belé került, nem is elegendők 370,000 piasterek. Azt is mondják, hogy az Anglusok három hajót vesztettek-el, 's a' negyedik is bajosan fog Gibráltárba megérkezni. Úgy vélekednek itt Marsiliában, hogy Lord *Exmouth* gyengén bánt az *Algiriaikkal*, 's a' többi. —

Frantzia Ország.

Említettük közlelbbi levelünkben röviden azt a' szerentsétlenséget, melly a' *Medusa* nevű Frantzia Fregátot, az Afrikai partoktól nem messze, Julius' 2-dik napján érte. Írtóztató történet ez. Bajos lenne ennek példáját találni a' tengeri kronikákban. Úgy látszik, hogy a' *Journal des Debats*, a' melly ezt legelébb kiadta, egy kevésbé sietett véle, minthogy a' Sept. 14-dikén költ Monitörben ilyen dorgálódzást adott-ki ellene a' tengeri Ministérium: —

„Meg kellett volna, úgy mond, gondólni, hogy annak a' ki ezt az előadást készítette, azt elébb azon hadi itélőszék' eleibe kellett volna terjeszteni, a' melly erről a' szerentsétlén történetről ítéletet fog tenni. Hogy fog ő már most mint bizonyság úgy elő állani, minekutánna mint vádoló, úgy tette magát ezen előadása által a' közönség előtt esmeretessé. Itt a' kötelességről való elfelejtkezés igen messze ment.“ —

Az írója ezen előadásnak az elsüllyedett Fregát' seborvosa volt, és egygyik azon 15 emberek között, a' kik 147-ten egy tutajra ülven, 13 napi hanyattatás után, mint valami tsudatétel által, életben maradtak. A' Fregát Jul. 2-dikán akadván fenéken, a' rajta lévő emberek, tudniillik hajósok, katonatisztek, katonák, és útasok, Julius' 5-dikén hagyták azt oda, részszerént a' Fregát-hoz tartozott 6 tsajkákon és egy tutajon, a' mellyet annak arbótzfáiból és a' vitorlafából kötelekkel hirtelen összekötöztek. A' Savigny' előadása éppen ezen időponton kezdődik, mikor az emberek az említett tsajkákra és tutajra ültek: —

„Julius' 5-dikén ment véghez, úgy mond, nagy rendetlenséggel és zürzavarral, a' Fregáthoz tartozó embereknek a' tsajkákra és tutajra való által szállittatása; 60 hajós legényeknek kellett volna a' tutajra jönni, de alig jöttek oda 10-zen. Száz negyvenheten voltunk, kiknek megtartatása erre a' töredékeny tutajra bizattatott. A' nagy sietségben még csak párkány gerendákat sem tsináltak vala a' tutajnak, hihetőkép-pen azért, hogy azok a' kik azt tsináltatták, magokat nem szándékoztak azon a' veszedelemre kitenni. A' tutaj 60 lábnyom hosszúságú volt; ha jól lett volna készölve, megbirt volna 200 embert: de mi nem soká irtózással tapasztaltuk, hogy melly gyenge volt legyen. Nem voltak sem vitorlái, sem arbótzfája. Sok lisztes ládák, öt hordó bor, és két vizzeltöltött edények tétettek réá: hanem a' kétszer súltról egészen elfelejtkeztek. Alig voltunk 50-nen a' tutajon, már két lábnyomnyira süllyedett a' víz alá. Hogy a' még hátralévő katonák is mind felférhessenek réá, mind a' tengerbe kellett hányni a' lisztes ládákat; csak a' boros és vizes edények maradtak-meg. Végezetre 147-re telt rajta a' számunk. A' tutaj már ekkor legalább is három lábnyomnyira volt a' víz alatt, és mi olyan tömve állottunk rajta, hogy egy lépést sem tehet-

tünk volna; a' víz az ágyékunkig ért. Mikor már mind a' 147-ten a' tutajon voltunk, akkor vetettek-le hozzánk a' Fregátról egy zsákban valami 25 fontnyi kétszer-sült kenyeret (Zwiebackot): de ez is a' vízbe esvén csak alig es akkor kaphattuk-kionnét, mikor már péppé vált volt, hanem így is gondját viseltük. —

„A' határozás úgy volt, hogy a' hat tsajkák minnyájan kötéssel vontassák a' tutajt, 's a' tiszték, kik a' tsajkákat vezérelték, nekünk megesküdtek vala, hogy minket el nem fognak hagyni. Távol légyen töllem, hogy azzal vádoljam őket, hogy a' betsület' reguláját megrontották volna: hanem a' környülállásoknak egymásból való következése kényszerítette őket arra, hogy azt a' nemes szívűséggel elintézett plánumot ne telyesítsék, a' mellyszerént feltették vala magokban, hogy vagy minket is megmentenek, vagy véllünk egygyütt meghaljanak; ezek a' környülállások megérdemlik, hogy szorosán megvizsgáltatassanak. —

„Legelőbb az a' tsajka vetette hozzánk a' vontató kötelet, mellyen a' Kormányozó úr ült, kit mi a' *Senegali* Frantzia plánta vidékekre akartunk vinni; melynek látására ily kiáltás hasogatta tutajunkon a' levegőt: *Vive le Roi!* 's egy puskatsónek végere egy kis fejer zászlót is kifüggesztettünk. Tujajunk' vezérlésére *Coudin* nevű tengeri Kadétot neveztük-ki hajós Kommandánsnak. Ha mind a' hat tsajkák meg nem szűnő iparkodással rajta lettek volna megtartatásunkon, 's minthogy a' szél is kedvezett, három napok alatt a' partra kírhattünk volna, minthogy az a' hely, hol a' Fregát hajótörést szenvedett, nem volt messzebb a' parttól 12 Frantzia mértföldnél; így ítétek tisztjeink, és nem is fundamentom nélkül, mint hogy a' tsajkák, mellyek előttünk eveztek, már még az első na-

pon estve felé száraz földet láttak. Midőn annak a' tsajkának hadnagya, melly nekünk a' vontató kötelet a' tutajra vetette vala, bennünket néhány szempillantásig csak maga vontatván, látta volna, hogy iparkodásai hiábavalók, elvágta a' vontató kötelet, mellynél fogva a' tsajkához köttetve volt a' tutajunk, 's magunkra hagyott bennünket. Nekem sokan mondták, hogy mikor e' történt, ez a' barbarus kiállítás hallatott a' tsajkáról: *Mi a' jó szerentsére bizzuk őket!* hanem csakugyan inkább akarom én azt hinni, hogy a' betsület és emberiség nem engedte, hogy így gondolkozzanak azok, a' kik esküvéssel kötelezték vala magokat arra, hogy minket a' szárazra kivisznek. A' felől, hogy már egészen magunkra hagyatva legyünk, csak akkor tudtuk meggyőzni magunkat, mikor már a' tsajkák csaknem egészen eltűntek vala szemünk elől. Rettenetes ijedség lepett-meg bennünket; az éhségnek és szomjuságnak minden rettenetességei lerajzolódtak képzelődésünkben; ezek mellett pedig még egy harmadik veszedelmes ellenséggel a' vízzel is küszködünk kellett, a' melyben tudniillik már övig állottunk. A' hajós legények és katonák már a' kétségbeesésnek pontján állottak; csak aligalig nyugtathattuk-meg őket. Mikor a' tutajra ültünk, előre semmitsem ettünk vala, tehát már most éhezni is nagyon kezdtünk. Első 's legjobb vendégségünk azon idő alatt, míg ezen állapotban hanyódtunk, egy kevés borbaelegyített kétszersült vala; ez mind elfogyott az első napon; a' melly egyéb eránt tsendesesen telt-el. Estve az egekhez folyamodtak szíveink és minden obajtásaink, melly a' legtermészetszerént valóbb érzékenység szokott lenni a' szerentsetlenségben; válóságos szívbeli törődéssel esdeklettünk az egeknek megtartatásunkért, 's azt a' hasznát vettük imádságunknak, hogy reménységet kaptunk megtartatásunkhoz. —

„Mi még mind azt gondoltuk, hogy a' tsajkák még vissza fognak térni segítségünkre; az éjtzaka azonközben elközelgett, a' nélkül, hogy remétségünk beteljesedett volna; a' szél jó erőssen fújt; a' tenger jótskán hánykodott; melly rettenetes éjtzaka vala ez! Némely utasaink, kik a' tengeri állapothoz még hozzá szokva nem voltak, össze roskadtak. Végezetre tíz órányi rettenetes kinlódások után felviradván, mitsoda dolgok tüntek szemeink' eleibe! Tíz vagy tizenket szerentsetlen társaink, kiknek lábaik azon gerendáknak nyilásaik közé akadtak vala, mellyekből a' tutaj össze fűzetett volt, azokat onnét ki nem szabadithatván, meghaltak. Bizonyos, hogy az első reggel már hússzal kevesebben voltunk. Szerentsetlen társainknak elvesztésén bánkodtunk, de még ekkor nem forgattuk elménkben, hogy még melly rettenetes lehet a' következő éjtzakánk. Az a' remétség bátorított, hogy meg ez nap' ismét meglatjuk a' tsajkákat: hanem látván végezetre hogy megtsalt remétségünk, már ekkor minden bátorságunkat elvesztettük, 's a' támadás' leike is nyilván kijelentette a' nagy kiállózás álta! magát. —

„Az éjtzaka elkövetkezett; az ég setét felhők által vala elborittatva; a' tenger még jobban kegyetlenkedett, mint a' múltéjjel; az emberek, kiknek sem elől sem hátul semmi fogantyujok nem vala, hogy megállhasanak, mind a' tutaj' középefelé tolyultak; a' kik oda bé nem furhatták magokat többire mind elvesztek; az emberek úgy össze voltak tolyúlva, hogy némelleyek az összenyomattatás 's szomszédjaiknak sokszori hozzájók való tsapódások miatt megfultak.

„Mikor a' katonák és hajós legények látták volna, hogy nem lehet remésegék a' megtartatáshoz, ivásnak adták magokat és egész addig ittak, míg földrészegekké

nem lettek, a' melly állapotban annyira mentek, hogy nyilván kimúttatták, hogy elébb tisztjeikeit megölni, azután a' köteleket, mellyekkel a' gerendák össze kötötvetve voltak, elvagdalni, 's ekképpen a' tutajt semmivé tenni akarják. Egygyik közzülök egy fejszét kapván, már neki akart a' köteleknek összevagdolásához fogni. E' volt az első jeladás a' támadásra. A' tisztek megakadályozatni iparkodtak az eszteleneket. Azt, a' melyik a' fejszét kezében tartotta 's azzal még őket is fenyegetni mérészlette, azonnal össze vagdalták. Sok al-tisztek 's néhány útasok segítségünkre voltak a' kötelek' összevagdaltatásának megakadályoztatásában. A' támadók kardot rantottak; a' kiknek kardjok nem volt, késeiket vették elő. Mi oltalmazó állásban helyettük magunkat; a' tsata elkezdődött. Egygyik a' támadók közzül, ki a' kardját egy tisztre felemelte vala, abban a' szempillantatban keresztül döföltetett. Ez az eltökelletség eleintén egy kevéssé megrettentette vala a' támadókat, hanem ismét összeállván, a' tutaj' hátujára vették magokat, hogy ott hajtásák végre feltett céljokat. Egygyik azt tettetvén, hogy ki akarja nyúgodni magát, egy késsel már hozzá fogott volt egy kötélnek ketté vágásához: De mi ezt eszünkbe vévén, reá rohantunk. Ezt egy katonamenteni akarta, a' késivel fenyegetődzött, 's egy tisztnek neki menvén hozzá is döfött, de szerentsére csak a' kaputját érte. A' tiszt ekkor megfordulván a' gyilkost megragadta, 's a' pajtásával égygyütt a' tengerbe lökte. A' verekedés közönségessé lett. Egy darab fa, Kapitány *Dupontra* esvén a' tőm-ját csak nem egészen össze törte, úgy hogy érzéketlenül leeseu lábáról. A' katonák felkapván, a' tengerbe lökték. Mi kihuztuk őtet 's egy hordóra felfektettük. A' támadók azomban őtet ismét megragadták, 's a' szemeit ki akarták késsel vájni. Ennyi kegyetlenségnek szemlélése végre minket is felingerelvén, már most mi is dühösesen meg-

támadtuk' a' lárházókat. Közzikbe meztelen kardal bévagván, sokak életjékel fizettek-meg egy szempillántatig való megtévedéseket. Az utasok is mellénk állottak. Másodszo-i réajok való tsapásunk megszűntette a támadóknak esztelenkedését, 's ennek helyét legnagyobb gyávaság foglalta-el. Sokak térdre estek és pardotat kértek, 's nyertek is mindjárt. — (A' többi a' jövőárkusban következik).

B e t s.

A' Magyar Felsőes Udvari Cancellariánál Registratúrai és Archivumbéli Adjunktus, 's N. Torontal Vármegye Törvényes táblájának Assessora, Titt *Issekutz Emanuel Christoph* úr, életének 73-dik esztendejében a' folyó Septembernek 23-dikán, hosszúsas betegeskedés után meghalálozott.

Nemzeti Bankó.

A' Bankóbiztosságnak már megnevezett 50 tagjai, a' végre hogy a' Bankónak regulaztatását elintézzék, magok közzül, a' voksoknak többsége által, e' folyó September 23-dikán *tizenkét-tagokat* választottak-ki a' Bankó Aktzionarius Urak közzül, kiknek neveik itt következnek: *Hippenmayer Conrad* Janos; Ritter *Geymüller* Henrik János; Ritter *Eskeles* Bernhard; Ritter *Steiner* Melchior; Gróf *Fries* Moritz; Hertzeg *Lichtenstein* János; Hertzeg *Schwartzenberg* Josef; *Hauer* Xavér Henrik; *Luchsensteini* Hartl Josef; *Pratobewern* Károly; Gróf *Dietrichssein* Josef, és Báró *Kielmansegge* Josef.

Arra az esetre, hogyha a' megnevezett 12 Aktzionarius Urak mint ezen kissebb Biztasság' tagjai közzül valamelyek a' Bankó' elintéztetésének munkájában meg nem jelenhetnének, ezek az Aktzionarius urak határozattak-meg a' voksok' többsége által:

Pacher Márton János; *Wayna* Josef; Gróf *Pergen* Josef; *Hertz* Leopold; *Bruckmann* János; *Bürgermeister* Ferentz, és Ritter *Beerburg*.

Kikészített (tsávált) Orosz tehénbőr.

A' hazai kikészített tehénbőr annyira megfogyatkozván, hogy annak 16 fontól fogva 20 fontot nyomó párjat, 60-tól fogva 80 forinton is adják, jelenti a' *Lettmayer* Chr. Ig. Cs. K. privilegiált Bőr-fabrikája és Nagy Kereskedese *Brünnben*, hogy ott, valamint szintén az ő *Bétsben* lévő magazinában is az úgynevezett *Rothenhurn* utcában a' nagy *Rúsz den Pfennignél*, a' mennyi kell annyi, legjobb tulajdonságú, Orosz tehénbőrt (*Zuchten, Bagaria*), párját 10-től fogva 12 forinttal oltsóbban lehet találni. Egyszersmind az is tudtára adatik azon bőrrrel kereskedő, és bőrrrel foglalatostkodó tsizmamester uraknak, a' kik a' bőrnek ezen nemét, ennek szagáért vagy színiért használhatónak lenni nem gondóljak, hogy ezz a' *bagaria (Zuchten)*-szagot 's ezt a' színt egészszen el lehet venni, ha a' bőr két versben meleg tserbe tétettetik, 's a' tserbe mind annyiszor 6 — 8 löth Só - spiritus elegyítetik.

H i r a d á s.

Hogy az általam rézbe mertzett 4 Táblákból álló Magyar Ország Mappáját Velin Papirosson 10, Schweitzer papirosson pedig 6 V. Cz. forintokon, Pesten a' Titt. Könyváros Uraknál, Debretzenben pedig *Typographus Csáthy György* Úrnál, még a' jövő Pesti Novemberi vásárig meg lehet venni; az után amannak 12. ennek pedig 8 V. Cz. forint lesz az ára: ezennel jelentem. Pesten Sept. 18-dikán, 1816.

Karats Ferentz,
Réz-mertző.

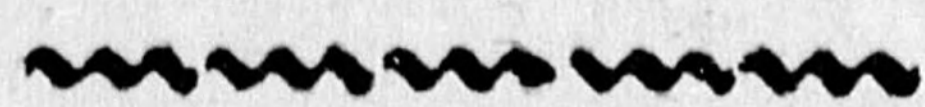

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

A Pesten September' 21-dik napján költ levelekben, ezeket olvassuk:

A' Fő Törvényszéknek minap lett nagy érdemü Köz-Biróját Méltóságos és Fő Tisztelendő Geleji Makay Antal Urat, Makariai Választott Püspököt, most Ő Felsége Udvari Tanácsosi ranggal ékesítette fel. Melly tulajdonságában Sept. 19-dikén Nagy Méltóságú Ürményi József Ország Birája, mint Királyi Commissarius, előtt a' hitet letette.

Naponként inkább inkább tapasztaljuk Nemzetünkben a' tudományos kimiveltetésre való törekedést. Az illy örvendetes előlépésnek világos bizonyosságai az Akademiának és az Universitásnak számosabb Tanulói. A' Fő Iskola Lajstroma szerint e' mult 1815/6 esztendőben voltak: Theologusok 75; Juristák 205; Orvosok, Chyrurgusok, Patikáriusok 172; Filosofusok és Inzenerek 360; öszveségesen 812. Mellyből kitetszik, hogy az idén a' Tanulók száma 41-el szaporodott. — Hasonlóképen a' Doctor-ságra a' 4 Tudományi Karokban; 's a' külömbféle tudós Mesterségekre az idén emeltettek 186. Melly szám ismét azt mutatja, hogy ezen esztendőben Doctorok és Magisterek 14-el többen lettek mint tavaly.

Szegedről. August. 26-dikán. Szép a' Tudomány, akár melly nyelven szereztessek: de tsak akkor válik köz hasznúvá, akkor léssen nemzeti kintstse, ha anyai nyelvünkön terjed. — Ezen nagy célra törekednek több tudós Hazánkfiak, erre ipar-

kodnak sok szép lelkű Ifjaink. Példa volt August. 16-dik és 19-dik napján a' mi Szabad Királyi Városi Lyceumunkban tartatott köz próba; mert, midőn Tisztelendő Guhiczer Ferencz Urnak oktatásaiból a' Filozófiai második esztendőbeli Tanulók a' próbára kiállának, Tisztelendő Jamniczy Gellérd Sz. Ferencz Szerzetebeli hajdan jeles Lector, most Guárdián, deák nyelven tévén a' kérdéseket, Alaga István Tanuló, ki máskor deák nyelven adott feleleteivel magát megkülömböztette, most az Érdemes Hallgatóktól engedelmet kért, hogy magyarul felelhessen. Felelt is a' Világ Alkotásáról szóló tudományból úgy, hogy mindeneket öröm érzésre fakasztana. Az ő példáját követte Horváth Antal Tanuló, ki is hasonló tudományának 's magyar nyelvbeli tudós gyakorlatosságának ditséretes jeleit adta. Szinte úgy Tiszt. Katona Dienes Historiák Tanítójának oktatásából Belosits Ignác, Kiss Mihály, Vidakovits Ferencz anyai nyelven adott feleleteikkel köz ditséretet érdemeltek. — Mellyre nézve az egész Hazától köszönetet érdemelnek a' tisztelt Ájtatos Iskolákbeli Tanító Urak, mind a' Lyceumnak nagy érdemü Igazgatója Tisztelendő Karátsony Innocenz Ur, kik az Ifjúságban serkenő hazafiai lelket nem tsak el nem fejtják, hanem inkább, a' mint illik, minden módon apolgatják.

Ő Felsége méltóztatott Komori Bedekovits János Urat, a' Varasd-körösi végbéli Regimentnél lévő Majórt, Tsászári Királyi Kamarássággal megtisztelni.

Sept. 24-dik napján Száz forint Huszaspénzért, Váltótzédulában 328 3/4 forintot. — egy Császári aranyért — fl. — kr. — egy Hollandus Aranyért — fl. — kr.
Sept. 25-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzédulában 327 3/4 forintot. — egy Császári aranyért 15 fl. 13 kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr.
Sept. 26-ik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzédulában 324 5/6 forintot. — egy Császári aranyért. 15 fl. 18 kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr. adtak —